

Ненад Прокић

МАГИЧНИ TIME-OUT

В. Тауферу

У прелазној епохи светлотамних тонова јасно одређене ствари постају ретке. Старе вредности више не важе, а нове се још нису наметнуле. То је свет над којим се надноси сенка. Свуда је приметна двојност мишљења, плурал слави, једногласје недовољно уступа место вишегласју. „Или–или” замењено је са „и–и”, односно разматрањем и прихватањем оба захтева истовремено. Једни подржавају једну ствар, други управо супротну, па се све узајамно поништава. Без напредовања и назадовања – чекамо у тишини.

Упркос планетарном конзервативизму, постмодерна је тријумфовала, нарочито, можда и једино – у политици. Она једна преостала суперсила упражњава управо политику са чистим постмодернистичким предзнаком, истовременим седењем на барем две столице. У финалној иронији, постмодерна није завршила у витринама музеја, тих убица које је тако презирала. Још горе, завршила је тамо где нико није очекивао и где је сама најмање желела – на трону овог универзума. Своју охолу скромност морала је жестоко да плати. Опет је испало онако како нико није ни сањао да ће испасти, ни сликари трансавангарде, ни сви њихови постмодернистички следбеници.

Истовремено, утопије су добиле заиста жалостан тон. Наивним послом стварања утопијског друштва више се нико не бави. Сви се данас налазимо на мртовој тачки, јер смо изгубили ону наивност, захваљујући којој се стварају химеричне конструкције у будућности. Та се наивност, међутим, показала и као главни промотор свеопштег људског напретка, јер неко мора да буде луд и наиван, како би остали били здрави и мудри. А живот без утопије на крају мора да постане неподношљив. И све смо мање разочарани због неиспуњених обећања, а све више зато што нам се никаква обећања више и не дају. Дискурс истине, историје и оригиналности, та три пост-постмодерна јахача апокалипсе, улази у своју равнодушну фазу. Новалис, романтичарски поета, био је тако паметан: „Истинито је једино оно што се никада није

догодило, ни у једно време и ни на једном месту". Наговештена дуговечност таквих процеса намеће сећање на стару руску хронику у којој се, поводом не знам ког упада Монгола или Татара, каже: „И то неподношљиво стање потраја четиристо година”.

Међутим, пред почетак једанаестог века људи су исто тако били велики песимисти као и данас – очекивала су се велика разарања и не би требало да буде велико изненађење ако ствари опет крену сасвим супротно од оног од чега се плашимо.

Стара људска потреба да се неизоставно конституише проблем, након чега ће се разбијати глава његовим решавањем следећих милион година, можда ће ускоро ипак бити услишена. У међувремену, живимо у интересном, луксузном временском размаку у којем ни проблеми ни патрони нису они прави, јер имају као обавезни префикс оно „међу...” Зато нам као свеобухватни излаз нуде деветнаестовековне патенте цивилизације која живи још искључиво захваљујући врхунцима своје технологије, као болесник прикопчан на све могуће апарате за срце, бубреге и плућа, а истовремено је неспособан макар за једну мисао. До конституисања нове Илузије, новог Проблема и устоличавања Патрона којем неће бити потребни префикси привремености – дели нас можда четиристо руских година, али можда и само четири дана. Док се то не догоди, паметно би било користити предности које собом носи одсуство грандиозног проблема а не кукати над тешкоћама које из таквих околности проистичу и којих, истини за вољу, није мало.

Када је реч о позоришту, те предности би морале афирмисати битно другачије представе од оних на које смо навикли; један театар који и није театар, јер то очито и не жели бити. У уметности се одједном појаве артефакта која се не могу и која не би требало поредити са устаљеним правилима. Увек је било тако када је реч о авангарди. Али, ништа не застарева тако брзо као авангарда. И пошто овде није реч о процесима који би могли бити авангардни, који нису чак ни корак испред, већ пре корак у страну – представе која ће обележити цео овај магични time-out требало би мерити сасвим неуобичајеним мерама. Ако је могуће, требало би мерење и изоставити, јер такве представе не подлежу анализирању, њих анализа на неки начин и вређа.

За такво позориште неопходна је група артиста који се читавим својим психичким и физичким бићем предају оном што раде, али такви морају бити и они пред којима се то ради. Пошто се интуиција јавља попут муње, а интуиција је вероватно дејство електромагнетних сила на наше ретардиране или још увек несавршене рецепторе, иницијација таквих представа морала би настати у крајње нејасним, чак збуњујућим околностима, рецимо под одлучујућим утицајем атмосфере. Седите на каменом рту у Португалији, на месту где је некад била

поморска академија славних капетана и гледате према пучини. Општи тонус је благотворно спуштен, како то већ бива поред велике воде и нешто осећате. Не знате шта је то и не желите да дефинишете, јер дефиниција убија све остале могућности унутар огромног поља потенцијалног. Без дефиниције нема ни проблема који бисте поставили да бисте га затим решили или не. Раду на будућем делу приступате као да је реч о таписерији: радите на њој, а испадне нешто сасвим друго од онога што сте планирали. Ваши јунаци врло брзо стичу независност у односу на вас. Даљи поступак претварања интуиције у дело, у ствари је напор да крајњи резултат достигне метафизичку и емотивну аутентичност муње која је била на почетку и која је носила слутњу, електромагнетно предосећање, чисту енергију. Аутори таквих представа на неки начин примају поруке из невидљивих светова, или од сенки овог света настањених створова у којима су, према светом Августину, у различитим сразмерама заступљени дух и материја. Финална форма тог дела увек је недовршени експеримент, јер оно има снагу да расте и мења се, а тиме и да се задржава унутар примаочевог ума, у дубоким нивоима где реч после говора докучи тишину без „питања” и „одговора”. Време тада престаје да постоји, јер и оно је конвенција, и оглашава се последњи звук једне ониричне кантилене у којој живот личи на дан који се продужио.

Откуд и чему такав театар или не-театар, који укида апсолутну разлику између живота и уметности, који користи ничим заслужени time-out и који игнорише проблемско размишљање и глобалне метафоре? Изгледа да се он појавио у тренутку када земље које можете облетети за мање од пет минута желе заувек да задрже своје границе. Чини се да је све данас планетарно, али да поредак још није планетаран. У техничком смислу Јингерово Универзално државно већ постоји, али политика шепатује веома касни за техничким развојем. И то је разочаравајуће, примитивно и реакционарно стање. Али, престаће свађе око бутера, млека, јаја или кромпира и тада када политика одшепа своје, одшепаће с њом и четврти пост – постмодерни јахач апокалипсе и национализам ће засјати равнодушношћу.

А театар некорумпирани аутентичности и незагађене енергије појављује се можда као најавна претварања технике у чисту магију, бежичне телеграфије у телепатију, интуиције у позориште. И можда су то представе које с једне стране још увек остварује човек, а с друге трансцедентни утицаји; односно оно што Хегел назива „боговима”. Када би то било тако, онда бисмо рекли истинско збогом овом свету напуштеном од Бога, оставили бисмо апсурдом замагљени двадесети век за собом и опет се упустили у битку са препознатљивијим супарницима, као што су то били сви они антички и пагански богови са својим људским врлинама и недостацима, богови живота насупрот Богу

смрти. Самим тим били би конституисани нова Илузија и нови Проблеми, а Магичном time-out-у и чекању у тишини дошао би крај.

Nenad Prokić

MAGIC TIME-OUT OR DIALOGUE OF SILENCE

Summary

In a transitional period of light and dark tones, clear definitions become a rarity. Old values are no longer valid, while new values have not yet imposed themselves. This is a world overhung with shadows. Man's need to create a problem at all costs, after which he will wrestle for the next million years trying to find a solution to it, may soon be answered. Meanwhile, we live in an interregnum, a luxurious temporal break, a magic time-out, in which neither problems nor patrons are real. In the case of the theatre, these advantages should be affirmed in the form of notably different productions from those which we are accustomed to; a theatre which isn't theatre, because it obviously doesn't want to be that kind of theatre.

You are sitting on a rocky headland in Portugal, a place that was once the Naval Academy of famous ship's captains, and staring towards the open-sea. Complete pressure is beneficially decreased, as it always is when you are beside the water, and you can feel something. You don't know what it is and you don't wish to define it because definitions destroy all other possibilities within the huge field of the potential. Further conversion of intuition into a product is in fact an attempt to come up with a final result, metaphysical and emotional authenticity of lightning which existed at the beginning and which carried foreboding, electro-magnetic presentiment, pure energy. Creators of such productions somehow receive messages from unknown, invisible worlds.

This kind of dialogue of silence at the later stage of individual despair designates the extreme consequence of dramatic dialogue: characters talk silently and in this way convey their own dialectic the other side of horror, out of our reach.

The theatre of uncorrupted authenticity and unpolluted energy appears as an indication of the transformation of technique into pure magic, wireless telegraphy into telepathy, and intuition into theatre. On the one hand, there is still the play that man creates; on the other, transcendental influences which Hegel called „the Gods”.